

HAŞPIHAR

KURTULUŞumuzun

17 inci Yıl Dönümü Kutlu Olsun

27 - 8 - 939

HAYRETTİN
ÇİZER

77

7

SAYI

YIL

HAŞPIHAR

10 - 939

İÇİNDEKİLER

İstiklâl Harbinin Tarihî Şehri: Afyon.

Zafer Kapısı.

30 Ağustos.

Randevü.

Adana'lı Ziya'dan.

İstiklâl Savaşı ve Büyük Zafer.

26 Ağustos

Şehir Notları:

* * *

H. Nazif Balcıoğlu

Haydar Özdemir

M. Behçet Perim

Bekir Sıtkı Sencer

H. Nazif Balcıoğlu

Sabahattin Öz

* * *

1 Cumhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahallî tetkikler ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 Münevver geçlerimizin vatanî ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat gözelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

Büyük Kurtuluş Zaferini Yaratan Kahraman Ordumuzun Baş Kumandanı
Ebedî Şefimiz Kocatepe'de.

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAĞANIDIR

Büyük Kurtuluş Zaferini Yaratan Garp Cephesi
Ordularımızın Muzaffer Kumandanı
Millî Şefimiz Kocatepe'de

26 - Ağustos - 922

İstiklâl Harbinin Tarihî Şehri: Afyon

922 Yılı Türk milletinin harikalar yarattığı bir yıldır. O yıl olan biten işleri tarih kitaplarında okuyanlar «acaba sahiden böyle bir harp oldu mu? Yoksa bu muhayyel bir efsane midir? İlyada gibi bir destan mıdır?» diyeceklerdir.

Şehrimiz ve çevresi istiklâl savaşının bu harikalarına sahne oldu. Büyük tearruz, Afyon yakınlarında (Kocatepe' de başlamış, nihaî zaferi temin eden büyük meydan muharebesi yine Afyon yakınlarında Dumlupınar'da olup bitmiştir. Afyon şehri, millî hareketin ilk günlerinden itibaren (İstiklâl harbinin tarihî şehri) vasfına lâyık olacak derecede büyük hadiseler görmüştür.

Bu millî savaşın ilk safhalarında Afyon'da azimkâr bir «Kuvvayı Milliye» hareketi görüyoruz. Başında Afyonkarahisar'lı bir kumandan (Merhum Kaymakam B. Arif) bulunan ve efradının hemen hepsi Afyon ve çevresinden olan bu milis kuvvet, istiklâl harbinin başlangıcında çok mühim bir rol oynamıştır. İstanbuldaki vatansızların ve ecnebilerin tahriki ile yurdun bazı yerlerinde millî hükûmete karşı patlak veren ısyanları bastırmış, Afyon'un merkezi vaziyetinden istifade ederek nerede ihtiyaç olursa oraya yetişmiş ve vazifesini yapmıştır. O zaman Damad Ferid hükûmetinin Afyona gönderdiği gayretlû mutasarrıf «Mahmud Mahir» millî hareketleri akim bırakmağa çalıştığından, bir gece yarısı Mecidiye mahallesindeki evinden kaldırılarak, bu kuvvetin «Erkmen» köyündeki karargâhına götürülmüş, istiman ve istiğfar etmesi üzerine İstanbul'a gitmesine müsaade edilmiştir.

Büyük Dumlupınar meydan muharebesinden başkaca, henüz Afyon Yunanlılar tarafından işgal edilmezden önce bir Dumlupınar müdafaası, bir Dumlupınar cephesi vardır. (Uşak) işgal edildikten sonra Afyon uzun müddet cephe gerisinde ilk kurbanlık şehir

olarak kaldı. Bu müddet içinde Dumlu sırtlarında zabıtlarının çokluğunu Afyonlu ihtiyat mülâzimleri teşkil eden ve neferleri de hemen kâmilan Afyon ve civarından olan bir küçük kuvvet vardı. Geride istirahat eden nefer cepheye girirken yorgun arkadaşının silâhını da teslim alıyordu. Tüfenk miktarı o kadar azdı. Asker, Dumlunun meşhur ayazından Afyon keçecilerinin yaptıkları kepeneklerle korunuyordu.

Nihayet Afyon, bir ilkbahar günü gül ve bülbül yerine barut kokusu ve top sesi ile karşılaştı. Birinci işgali ikincisi takibetti. Afyonun işgal günleri gün değil, kâbuslar içinde geçen birer uzun gecedir ve 27 ağustos kurtuluş akşamı (Sabah) dan daha çok (Sabah)a benziyen mesud bir akşamdır. Bu akşamın büyük sevincini, coşgun heyecanını tasvire kalkışmak büyük hata olur. Böyle bir tasvir için henüz lûgat kitaplarına girmemiş yeni kelimelere ihtiyaç var.

Acı tecrübeler sonunda millî duyguları çok kuvvetlenmiş olan bizim gibi bir millet, ölmez bir varlıktır.

* * *

“Her safhasile düşünülmüş, ihzar, idare ve zaferle intaç edilmiş olan bu harekât, Türk ordusunun, Türk zabitan ve kumanda heyetinin, yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha tesbit eden muazzam bir eserdir.”

“Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve İstiklâl fikrinin lâyemut abidesidir. Bu eseri vücade getiren bir milletin evlâdı, bir ordunun baş kumandanı olduğumdan, ilelebet mesut ve bahtiyarım.”

ATATÜRK

ZAFER KAPISI

H. Nazif Balcıoğlu

Türk, Asyada doğdu. Zafer orada büyüdü. Tarih, zaferi Asyadan tanır. Türk zaferinin önünde eğilen tarih onun azametile mağrurdur. Tarihi Türk büyötmüş, zafer beslemiştir.

Tarih ve insanlık, hayat hakkı vermiyen, öldüren, yıkan, şeamet getiren zaferleri lânetle anar. Tarih şuursuz istilâlarla zincir şakırtısı ve milyonlarca insan iniltisile biten ihtiras kavgalarını da kaydeder. Fakat böyle kanlı facialarla dolu sahifelerini, sırası geldikçe galiplerinin yüzüne kirli bir paçavra gibi çarpar.

Türk Zaferi yaşatıcı ve hayat vericidir.

Tarihi devirleri gözden geçiriniz. Görürsünüz ki büyük medeniyetler şanlı Türk zaferlerinden sonra başlar.

Yıkan değil, yapan. öldüren değil, yaşıtan zafer. İşte Türk zaferi....

“Düşündüğümüz, ordularımızın kuvayi asliyesinin düşman cephesinin bir cenahında ve mümkün olduğu kadar cenahı haricisinde toplanarak bir imha meydan muharebesi yapmaktı. Bunun için muvafık gördüğümüz vaziyet kuvayi asliyemizi, düşmanın Afyonkarahisar civarında bulunan sağ cenah gurupu cenubunda ve akar çay ile Dumlupınar hizasına kadar olan sahada toplamaktı. Düşmanın en hassas ve mühim noktası orasıydı. Seri ve katî netice almak, düşmanı bu cenahından vurmakla mümkündü.”

ATATÜRK

Afyon, Türk İstiklâl mücadelesinin zafer kapısıdır. Kurtuluş zaferi Afyon'dan başlar. Bu zafer, bizi İzmir, oradan sonsuz hayat dünyasına götürüyor.

Bu zafer selini önlemek isteyen sayılı Türk düşmanları beyhude çalıştılar. Ne yazık ki tarih, bu yüz kızartıcı hadiseyi yalnız teşebbüs olarak kaydediyor.

30 AĞUSTOS

Haydar Özdemir

Bundan 868 sene öncenin 26 Ağustosun da, 1922 senesinin Ağustos'u gibi Türk tarihinde bir şeref sayfası teşkil eder.

Ağustos seferleri Türk büyük zaferlerinin şahikaları olmuştur. Şarkî Roma İmparatoru Romen - Diyojen İran yaylâsında yerleşip Anadoluya akınlar yapan Selçukî Türklerini ezmek, mahvetmek için büyük bir gururla muazzam bir ordu hazırlayıp Şarka yürüdüğü zaman tarih sevindi. Çünkü pek yakında sayfalarına muazzam bir zafer, bir Türk zaferi daha kaydedilecekti.

O gün de çok geçmeden tecelli etti: Malazgirt Ovasında Romen-Diyojen umduğunu bulamadı, bulduyuyla karşılaştı. Alparslan bu mağrur Romalıyı 1071 tarihinin 26 Ağustossunda cuma günü yendi ve esir aldı. Çünkü Bizansın merkezi İstanbul'un kalın surları Malazgirt ovasında yoktu. Türk atlarının nalları haçlı höğüslerine bir kere daha işte orada Türkün "galibiyet,, damgasını vurdu.

Koca bir medeniyeti ve ünlü bir milleti yoketmek için baş vurulan kısır teşebbüslere rağmen Türk atlarının nallarından sıçıyan kıvılcım Afyon kapılarında zafer meşalesini tutuşturdu. Düşmanın yakarak terkettiği Afyon'u bu zafer meşalesiyle söndürdük.

Türk ordusuna ilk zafer çelengini Afyon halkı verdi. Muzaffer Türk bayrağını ilk open biziz.

Zafer kapısı, Zafer yolunun başlangıcıdır. Bu yol bizi İzmir'e götürdü. Düşman orduları Türk süngüleri önünde eridi. 15 gün gibi çok kısa bir zamanda Akdeniz kıyılarında tüfek çattık.

Afyon kapılarında başlayan zafer İzmir kıyılarında bitmemiştir.

Bütün insanlığın hayran olduğu bir medeniyetin mümessili bulunuyoruz.

Kemalizm, hür, müstakil, kuvvetli bir Türkiye yarattı. 17 senede yaptıklarımız; Türk zaferlerinin, Türk gücünün eseridir. Bu güç karşısında erimiyen, yenilmiyen hiçbir şey tanımıyoruz.

Zaferimize son yoktur. Türk zaferi bittiği yerde başlar.

"Ordumuz İzmir yoluna düştü. İzmir, bu yolun üstündedir. Fakat bu yolun sunu değildir. "

Âlicenap Türk Başbuğu Alparslan buna rağmen şişmedi. Yine tevazu kisvesi arkasındaydı. Nihayet malûm olduğu veçhile Romen-Diyojene hürriyetini de verdi. Zira Türk düşmanından korkmaz. Ona vaktinde haddini bildirir.

26 Ağustos Malazgirt zaferi netice itibarile Alparslanın oğlu Melikşah zamanında Anadolu'nun dörtte üçünü bize kazandırdı.

Malazgirt zaferine kadar Anadolu'da gelmiş geçmiş Türkün hâkimiyet zamanlarını bir tarafa bıraksak bile bugün üzerinde yaşadığımız şu topraklarda dokuz asırlık daimî bir hakimiyet hakkımız vardır. Ve bu zaman zarfında bugünkü Türk nesli Anadolu topraklarına vasatî ömrü 60 sene hesap etsek 11 Atasını gömmüştür. Şimdi her türk genci kutlu bir türbedardır.

Vaziyet böyle iken bunu bilmeyeuler yahut ta bizi bir kere daha denemek isteyenler veya istilâ hirsının hudutlarını yalnız çizenler arasına Anadolu'ya da sarkıntılık etmek isterler. Fakat bu istek onların Kızıl Elması olur.

Büyük harp sonunda mütteliklerimiz gibi biz de mağlup çıktık. Silâhlarımızı düşmana verdik, yorgun ordumuzu dağıttık. Yurdumuzun en hayatî noktaları istilâlara uğradı. Yapılan istilâlar kadar orada tutunmak imkânlarının da basit olacağı zihniyeti o zamanki düşmanlarımızda da hasıl oldu. Hırs yine belirdi. Bir karış toprağı bile bize çok görenler bulundu.

Türk bunu anladı. Ebedî ve Millî Şeflerinin arkasına düştü. Yine Haçlılara sefer bayrağı açıldı. Kağnılar bozkır yollarında faaliyete geçtiler. Bazlama saçları süngüye çevrildi. Yeni bir zafer Türkü çağırıyordu. Har başladı. Bu harp haksızlığa karşı bir isyandı.

Çarıkli Mehmetçikler iki sene ayaklarından çarıklarını bile çikarmadan cepheden cepheye koştular; düşman kovaladılar.

Bu harbin adına İSTİKLÂL HARBİ denir.

Nihayet İnönü, Sakarya, Dumlupınar ve 30 Ağustos Başkumandan meydan muharebesi adlarını taşıyan zaferler kazanıldı. Yine tarih sevindi. Türk zaferlerini sayfalarına geçirdi.

Türkler bu Ağustos zaferile de büyük harbin galiplerini yendi, ferdî saltanatı yıktı. Halk hakimiyetini sarsılmaz temeller üzerine kurdu. Yurdu içinde medenî tekâmülüne koyuldu.

RANDEVÜ

M. Behçet Perim

Derler ki: Garpliler, (Randevü) ye dikkat ederler ve meselâ saat dördte gidilecek bir yere dakika bile geçirmeksizin varırlarmış...

Türkün, tarihe sığmıyan Başkumandanı, 17 sene evvel, 30 Ağustos gecesinde, İzmir'deki itilâf devletleri konsoloslarından bir telsiz telgraf almıştı. Konsoloslar, mensup bulundukları devletler namına ünlü baş kumandanımızla görüşmek istedikleri için hangi günde ve nerede görüşebileceklerini soruyorlardı..

Ulu Gazi Diyor ki:

9 Eylül 1922 de Nif'te görüşebileceğimizi bildirmiştim. Filhakika, dedigim günde ben Nif'te bulundum; fakat benimle görüşmek isteyenler orada değildi. Çünkü ordularımız, İzmir rıhtımında ilk verdiğim hedefe, Akdenize vasıl olmuş bulunuyorlardı..

İşte bir hatıra ki bununla ebediyyen öğüneceğiz..

Ne mutlu, Türküm diyene..

Onyedi milyon Türkün onyedi milyon kalbi bugün müşterek bir duygu; hür yaşamak, medenî yaşamak duygusu ile çarpıyor. Otuz dört milyon göz de bu duygunun bekçiliğini yapıyor.

Tarihe zaferler kaydettik. Bir sürü mağlubiyetler ve esaretler değil. Dünyaya medeniyet hocalığı ettik. Sulh caphesini tuttuk. İnsanlığın saadetini ve huzurunu korumak hususunda eşsiz mevki kazandık. Kudretimizi beraberlik ve palavra sahasında kullanmadık.

Şimbi ise tam bir emniyet ve sükûn içinde çalışıyornz. Yurt içinde inkılâplar yapmak, ihtiras ordularına karşı tarihimize yeni Ağustoslar kaydetmek için.

NOT : 1915—26 Ağustosta Gazi 100000 kişilik Kışın ordusunu Anafartalar'da mağlûp ederek İstanbul'u ve şerefimizi kurtarmıştır.

§ Alp Arslan R. Diyojeni esir ediyor. Krala sorar :

— Sen beni esir etmiş olsaydın, ne yapardın?

— Derhal öldürürdüm.

— Fakat ben seni öldürmiyeceğim. Seni bir kıta askerimle emniyette olarak memleketine iade edeceğim.

Bundan fevkalâde heyecan duyan Diyojen şöyle der:

— Anladım ki Allaha giden yol: senin otağından geçer.

ADANA'LI ZİYA'DAN

- 24 -

DERLİYEN

Bekir Sıtkı Sencer.

Adana'lı Ziya ve Afyon'un Kurtuluş Yıldönümü

Yedi sene evvel tam böyle bir Afyon'un kurtuluş günü olan 26 Ağustosta idi. Büyük, küçük, yaşlı, genç, kadın, erkek, zengin, züğürt herkes gülüyor, oynuyor, sevinçten kabına sığmıyor, kimi görsen yüzünde, gözlerinde hiç bir bayramda görülmiyen bir zevk, bir neşe parlıyor. Her yurddaş yekdiğerini candan selâmlıyor, tebrik ediyordu.

İşte bu kutlu ve mesut günde akşam üzeri acı bir haber duyuldu:

Şair Adana'lı Ziya ölmüş. Evet, Divan Edebiyatının tanınmış, kudretli üstadlarından, nazımda olduğu kadar nesirde de ateşli talâkat ve belâgat gösteren üstad ADANA'LI ZİYA hakikaten ardı gelmiyen hayata gözlerini kapamıştı. Merhum üstadın göçüşü öyle bir güne rastladı ki, sanki şair kendini unutturmamak için, unutulmak ihtimali olmıyan bir günde cihana vedâ etti. Bunun içindir ki her yıl bu kutlu ve mutlu gün gelince rahmetli üstad da hatırlara gelir. Nasıl gelmesin ki vatansever üstadın o büyük güne ait şu menzumesi bak ne kadar güzeldir.

1
İnfilâki sabâhi nusretimiz
Yine saçtı cihane şâsaalar
Matlai tâcîdâri satvetimiz
Hep bu gündür, bu ruzi fahrâver

3
Bu gün ol gün kü âfitâbi zafer
Kahraman Türkün alnına çağdı
Seri makhuri düşmene yer yer
İnhizam yıldırımları yağdı

2
Bugün etti bütün tearruzu lâl
Milletin müstehakkı hürmetidir
Ufkumezda hilâli istiklâl
Bu günün yadigârı satvetidir

4
Öyle fevvarei şehamet ki
Bir kesilmez şuai barikadır
Hâmei dehre ta ebed belki,
Vasfı müşkül yegâne harikadır

5
Vatan evlâdına bugün bayram
İnşirahin gumum sürgüntüdür
Hakkıdır kadrü şânını izam
Afyonun şanlı kurtuluş günüdür

İstiklâl Savaşı ve Büyük Zafer

H. Nazif Balcıoğlu

Osmanlı imparatorluğu ve onun idarecileri 1914 Cihan harbine Alman tarafını iltizam ederek iştirak etmişti. Memleket böyle bir cihan harbine maddeten hazır değildi. İmparatorluk, ordusunu Alman enperyalizmi emrinde çalıştırmaktan başka bir gaye gütmüyordu. Şan ve şöhret peşinde koşanlar memleketi körü körüne felâkete sürüklemişlerdi.

Cihan harbi 4 sene bütün cepelerde çok kanlı çarpışmalarla nihayet 1918 yılında müttefik devletler aleyhine neticelendi.

Osmanlı imparatorluğu 30 teşrinievvel 1918 de Mondros mütarekesini imzalamak mecburiyetinde kaldı. Bu mütarekeyi mütaakıp mağlûp devletlerle çok ağır şartları haiz sulh muahedeleri imzalatırıldı. Osmanlı imparatorluğu en sona bırakılmıştı. Çünkü; bu müddet zarfında Osmanlı imparatorluğunu tamamen parçalamak ve paylaşmak için birçok gizli celseler akdedilmişti.

10 Ağustos 1920 Sevr müahedenamesini Osmanlı mürahhasları imzaladılar. Sevr müahedenamesi, bir Osmanlı imparatorluğu tanımıyor, ve koca bir milleti haritadan silerek hakkı hayatına sonvermiş bulunuyorlardu.

Bu mahalde namenin başlıca kısımları şunlardı :

1— Osmanlı imparatorluğu, İstanbul ve civarı ile Anadolunun küçük bir kısmından ibaret kalacak.

2— Akdeniz ve Karadeniz Boğazları - harp zamanında bile bütün devletlere açık bulunacak ve boğazlar İtilâf devletleri tarafından kontrol edilecek.

3— Şarkî Anadolu vilâyetlerinden bir kısmında Kürdistan Beyliği teşkil edilecek, İzmir Yunanlılara terkedilecektir.

4— Şarkî Trakya, Marmara denizinden Büyük Çekmece gölüne kadar Yunanistana bırakılacak.

5— Şarkî Anadolu müstakil bir Ermanistan teşkil olunacak.

6— Osmanlı devleti silâhtan tecrit edilecek, devletin bütün servet membaları her şeyden evvel galiplerin işgal masraflarını ve harp tazminatını ödemeğe sarfedilecek ve devletin maliyesi galip devletler tarafından tayin olunacak bir komisyonun elinde bulunacak.

7— Büyük harb başlarında kaldırılan kapitülasyonlar ve harpten evvel verilen imtiyazlar kâmilen iade edilecek.

* *

Sevr idamı karşısında Türklüğün mavh olmasını istemiyenler memleketin muhtelif yerlerinde birbirinden ayrı muhtelif cemiyetler kuruyorlar.

Millette, esir olmamak memleketi düşmana teslim etmemek bir fikir ve mücadele halinde günden güne imanlaşıyordu.

İzmirin yunanlılar tarafından işgalinden dört gün sonra 19 mayıs 1919 da samsuna çıkan ebedî kahraman Atatürk vaziyeti şöyle görüyordu:

“Muhasım devletler, Osmanlı devlet ve memleketine maddeten ve manen tecavüz halinde bulunuyorlar Onu imhaya, taksime karar vermişlerdir. Padişah ve halife sayılan adam hayat ve rahatını kurtarabilecek çareden başka bir şey düşünmüyor. Onun hükümetide aynı halde. Ordu dağılmış; kumandan ve zabitler, büyük harbin mihnet ve meşakkatlerle yorgun. Yürekleri vatanın parçalanmakta olduğunu görmekten ezgin. Gözleri önünde derinleşen karanlık felâket uçurumu kenarında dimağları kurtuluş çareleriyle meşguldü.”

Sevr idam kararını parçalamak ve milleti selâmete, hürriyete ulaştırmak gayelerile Samsuna çıkan Atatürk oradan Erzuruma geçerek 23 temmuz 1919 Erzurum, onu müteakip dört eylül 1919 Sivas kongrelerini akdetti. Büyük Türk milletine beyannameler neşrederek düşmanı memleketten atmak için birleşmeyi haykırdı.

Koca bir memleket bütün bir varlığıla, derin bir uçuruma doğru yuvarlanıp gidiyordu. Bu vaziyet karşısında bazı imanı çürükler İngiliz ve Amerikan mandasını kabul ederek yaşayacaklarını zannediyorlardı. Kahraman Atatürk çok iğrenç bulduğu bu hadiseyi katıyen reddediyor ve şöyle düşünüyordu:

“Türk milleti, haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşama- lıdır. Bu esas tam istiklâle malikiyetle ancak temin olunabilir. Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun istiklâlden mahrum bir millet, mütemeddin bir beşeriyet müvacehesinde uşak olmak mevkünden yüksek bir muameleye liyakat kazanamaz. Ecnebi bir dev-

letin himayesini, sahabetini kabul etmek, insanlık evsafından mahrumiyeti, aczi, meskeneti itiraftan başka bir şey değildir. Filhakika bu derekeye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir ecnebi efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez halbuki Türkün haysiyet ve izzeti nefsi çok yüksektir, çok büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun evlâdır. Binaanaleyh ya istiklâl, ya ölüm; İşte hakikî halâs istiyenlerin parolası,,

İşte yüceler yücesi koca Türk daha savaşın başında iken Türk milleti için böyle düşünüyordu. Millet aradığını bulmuştu. Onun peşinde her türlü yokluğa rağmen her müşkülü yenecek zaferden zafere koşacaktır.

Padişah düşmanla birleşmiş, memleketin bir çok yerinde irtica baş kaldırmış, karşısında silâhlı kuvvet bulamayan düşman, güzel memleketimizi işgal ederek adım adım ilerlemekte.

Elini kolunu sallayarak ilerliyen düşman 9 Kânunevvel 1921 ve 30 Mart 1921 de yalçın bir kayaya çarparak mağlup ve perişan oluyor.

Atatürk'ün de söylediği gibi: Büyük ve kahraman şef İsmet İnönü, bu savaşlarda yalnız düşmanı değil, milletin de makûs talihini yenmiştir.

Birinci ve ikinci İnönü savaşlarından sonra 23 Temmuz 1923 tarihinde bir daha bahtını denemek isteyerek Türk ordusuna saldıran düşman, bir daha harekete geçemeyecek tearruz edemeyecek bir şekilde hırpalanmış ve Sakarya vadilerinde boğulmuştur.

Bu muzafferiyetler Türk vatanının kolay kolay paylaşılamiyacağı, Türk milletin düşmanı muhakkak yurdundan atacağı birer delili idi.

Düşman orduları Türk ordusunu mağlup edemeyeceğini anlayınca müdafaaya çekilmiş ve Afyon'da muazzam bir istihkâm kurmuştur.

Bu müdafa hattını parçalamak ve düşmanı memleketin harimi ismetinde boğmak için Türk milleti, ebedî şefi Atatürk'ün pilânları altında sessiz sedasız tam bir sene hazırlandı bu müddet zarfında Atatürk'e ve Türk milletin yüce varlığına inanmış olanlar telâşe düştüler. Türk ordusunun kuvvet ve kudretinden şüpheleniyorlardı.

Ordunun tefessüh ettiğinden kıpırdıyacak halde olmadığından, böyle zulmet ve müphemiyet içinde intizarın felâkete müncer olacağından ibaret propogandalarına devam ediyorlardı. Yüce Atatürk zamanı gelince bu menfi fikirde olanları ışıklı sözlerle tenvir etti. Pek yakında yapacağı büyük bir tearruzla düşmanın kuvayı asliyesini mağlup ve imha edeceğini söyledi.

Evet, düşmana tearruz etmek ve onu güzel yurtdan atmak sırası gelmişti. Tearruz hareketi çok gizli tutuluyordu. Ajans ve gazeteler, 26 Ağustos 1922 günü Atatürk'ün Çankaya'da bir çay ziyafeti vereceğinden bahsederek onun Ankara'dan ayrılışını gizli tutuyorlardı.

Halbuki büyük halâşkâr yanlarında İsmet ve Fevzi paşalar bulunduğu halde Ankara'dan sessizce ayrılmışlar, Akşehir'den geçerek Şuhut kasabasına ve ertesi günü de oradan hareketle karargâhı Kocatepe'ye nakletmişlerdi.

Bugün 26 Ağustos 1922, saat 5,30 dan itibaren teknil cephe de taarruza başlanmıştır. Muvaffakiyet Allahtandır.

ATATÜRK

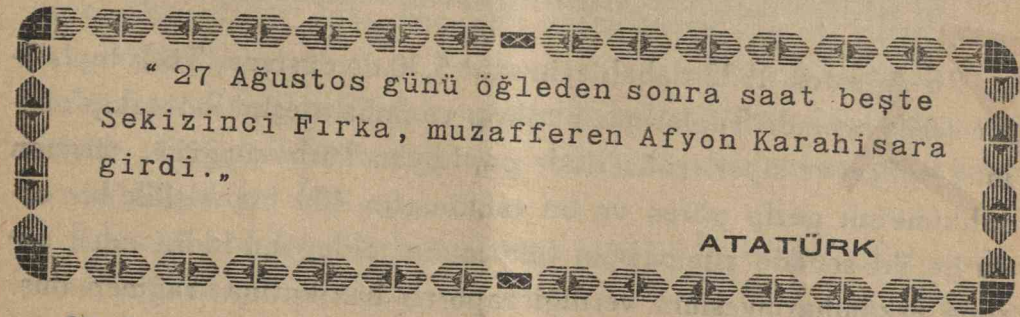
26 Ağustos 1922 sabahleyin saat 5,30 da düşman, Türk toplarının sesile uyandı. Toplarımızın tahrip ve imha ateşini müteakip düşman safları ve siperleri üzerinde parıldıyan Türk süngüsü, düşman tahkimatını gezip gören ve bu tahkimatın 400 bin kişilik bir ordu ile iki senede alınmasının bile muhal olduğunu iddia eden Avrupa erkânıharbiyesinin verdiği raporun hakikatına rağmen düşman ordusunu beş altı saat zarfında mağlup ve perişan ederek bu muazzam istihkâmı hâkle yeksan etmiş ve hakim tepelerin bir çoğunu düşman elinden almıştır.

27 Ağustos 1922 bütün cephelerde tearruz şiddetle devam etmektedir. Yine o gün öğleden sonra saat beşe doğru 8 inci fırka Afyon'a giriyor. Başkumandan meydan muharebesi plânı Afyon'da üç büyük Türk tarafından ihzar ediliyor.

Afyon'a Türk ordusunun nasıl girdiğini, kıtasının başında ilk defa Afyon'a giren, Afyon'lu bir Türk çocuğundan dinliyelim.

"Aygırhane üzerindeyim, halk bendi yıkılmış dolgun bir sel gibi kadın, erkek, çoluk çocuk; önde sancak meserret yaşları dö-kerek askerleri kucaklayıp sarılıyorlar. Ayran ve şerbet dağıtı-yorlar. Hıçkırıklarla ağlıyarak düşmanın zulüm ve işkencelerini sayıp döküyorlar. Bizde ağlıyoruz. Zorlukla coşkunluğu durduru-yoruz. Halk arkamdan koşuyor. Yunan kaçaklarının yolları üze-rinde yedi sekiz yaşındaki yavrular bile benimle ilerliyorlar. Meci-diye mahallesine yaklaştık, Taşpınar'ın berrak ve saf suyunu bir türlü bırakmak istemiyen çakallar, Taşlı dereye Ziya bey müfre-zesine karşı tutunmak istediler. müfreze derhal hücumla kalktı. Bizde yan ateşlerimizle düşmanı dövüyoruz. Düşman bir çok maktul vererek Kızılburun istikametinde perişan kaçmağa başladı. Kireç-hane üzerinden inen müfrezem, İzmir istasyonunu henüz kundak-layıp kaçmak istiyen hainlerin cezasını verdi. Artık akşam iyice yak-laşmıştı. Lâzımgelen emniyet tertibatını aldık. Arkamızdan gelen 189 uncu alayın birinci taburu bulunduğum mevkii işgal etti. Ben de alayına iltihak ettim.

Artık, akrabamı görmek üzere bir saat izin alıyorum. Garip tesadüf, o gün Yunan devriyesinin zorla hazırlattığı tavuğu ben yiyorum.

" 27 Ağustos günü öğleden sonra saat beşte Sekizinci Fırka, muzafferden Afyon Karahisara girdi.."

ATATÜRK

28 Ağustos 1922 de geniş bir çevirme hareketile düşmanın bütün ricat hatları kesiliyor. 29 Ağustos düşmanın beş firkadan mürekkep olan iki kolordusu kâmilten ihata ediliyor. 30 Ağustos Başkumandan meydan muharebesile düşmanın kısmı küllisi imha ediliyor.

1 Eylül 1922 muzaffer baş kumandan, Dumlupınar tepesinden Türk ordularına şu emri veriyor!

"Ordular, ilk hedefiniz, Akdenizdir. ileril,,

Bu emri alan Türk orduları, verilen hedefe bir gün evvel eriş-mek için bir sel halinde yarış ediyorlar.

2 Eylül 1922 düşman ordusu başkumandanı bütün karargâhile esir ediliyor.

9 Eylül 1922 de Türk ordusu İzmir'e girerek alevden sanca-ğını İzmir ufuklarında dalgalandırıyor.

22 gün zarfında memleket bütün düşmandan temizleniyor. Bü-tün cihan şaşkın, Büyük Türk Zaferi önünde eğilmekten başka çare yoktur. Şahlanmış olan Türk kudreti, çalınmış olan bütün haklarını zorla alacaktır.

11 Teşrini evvel 1922 Mudanya mütarekesile memleket düş-mandan kâmilten tahliye edilmiş ve galip devlet, Lozan sulh kon-feransına davet olunmuştur.

Türk ordusunun muzaffer kumandanı ve büyük diplomat İsmet İnönü bir çok çarpışmalardan sonra sevr idam kararını verenlere her safhasile hür ve müstakil bir Türk devletini tanıyan Lozan muahedesini imzalatmıştır.

Ey, ölü bir milleti diriltten; ölmez bir Cumhuriyet kuran bü-yüklerimiz, ey, yüce Türk milleti; İstiklâl uğrunda kanını seve seve veren aziz şehitler; Ey, yenilmez kahraman Türk ordusu; Lâyemut Atatürk ve onun mücadele, mefkûre yoldaşı değişmez Başbuğu-muz İsmet İnönü, size şükran, size minnet, size saygı, size bin selâm.

"Biz Türk gençliği Atasının bıraktığı eşsiz mirasa, onun Cumhuriyetine, onun inkilâplarına, onun kudretli ve kuvvetli re-jimine daima sadık kalmağa vatanın toprağına canımızı, İstiklâ-line kanımızı vermeğe şerefimiz, gençliğimiz, namusumuz ve Türk-lüğümüz namına yüce abidenin önünde söz verip and içeriz.,

26 AĞUSTOS

KOCATEPE'yi ZİYARET

Sabahattin Öz

Türk, zafer darbelerinin en kuvvetlilerinden birisini Kocatepe şahikalarında 26 Ağustosta vurmuştu. Doğmak ve ölmek arasına sıkıştırdığımız hayat hakkının yarısından fazlası böylece kazanıldı.

1930 râkımlı olan bu tepenin eteklerinde yaşamak bahtiyarlığına Afyon sahiptir. Bu vesile ile Afyon Halkevi her sene olduğu gibi mutad ziyareti için bu sene de kalabalık bir gezinti tertip etti. Davetliler arasında bulunmakla büyük bir fırsat kazanmıştım.

Ziyaretçiler 8,50 de Halkevi tarafından hazırlanan otomobillerle büyük bir neşe içerisinde hareket ettiler. Bayraklarla süslü kamyonlar hemen hemen civar vilâyetlerin en iyi yollarında zafer menbâna doğru uçarlarken bir tâli eseri olarak Halkevimizin şen başkanı bizim kamyonu isabet etmişti. Büyük bir nezaketle zemin ve zamana münasip sözlerle hepimizin gönlünü alıyordu.

Yolumuzun üzerinde bulunan (Belkaracaviran) köyünün bayraklarla süslenmiş bahçesi önünde bizi karşılamağa gelen köylüleri gördük.

Kıymetli valimiz Durmuş Evrendilek daha evvel inmiş köylülerin hatırlarını soruyor..

Bu köyün en ihtiyarı kim? Tohumluklar varmı? hastalık ve sağlık durumu nasıldır? Borcunuz varmı?

Vali suallerine almış olduğu müsbet cevaplardan memnun, gülüyor !.. Ve mütemadiyen resimler çekiliyor.

Hastalık ne bilmeyen bu mihnetsiz köyün diğer ucundaki soğuk çeşmenin başında ve alkışlar arasında köylünün şerefine ayrılar içildikten sonra yola devam edildi.

Şuhut caddesinden ayrılan ve tepenin tâ dibine kadar devam eden bu yolu Nafiadan hiç yardım görmeden şuhut nahiyesi müdürü büyük bir gayretle yaptıрмаğa muvaffak olmuş. Evvelce bu yol bulunmadığı için ziyaretler atla yapılmış.

11,20 de tepenin dibindeyiz. Artık yaya çıkmak lâzım. Tefne-füs edilen manevî hürriyet havası damarlara yayıldıkça herkesi

derin bir heyecan kaplıyor. Biraz acele edip tepeye birçoklarından evvel çıkmağa muvaffak oldum.

İşte etrafa olduğu kadar müstakil Türk tarihine hakim tepe. kazılmış bir çukur. Ve diğer tarafta Gazinin ayağını bastığı taş yığını.

Tepede Türk bayrağı müteazzım kıvrımlarile dalgalanıyor. Hep bir ağızdan İstiklâl marşını söylerken istiklâli en derin manasile burada hissediyorum. Göğüslerin başka bir kabarışı, sinirlerin başka bir gerilişi vardı. Bence buraya dikilecek en eyi âbide Türk bayrağı altında istiklâl marşı söyliyene bir Türk olmalıdır.

Müteakiben Halkevi Başkanı Galip Demirer Kocatepenin büyük zaferdeki rolünü ve Halkevinin bu ziyaretlerinin mânâ ve gayesini tebarüz ettiren bir mukaddeme ile söze başlayarak bu tepeden Türkün ebedî kurtuluşunu yaratan Ebedî Şefimiz Atatürk'ün manevî huzurlarında üç dakikalık bir vakfei ihtiram teklif etti. Derin bir huşu ve vecd içinde geçen bu üç dakika her birerlerimizi tarif edilmez heyecan ve istiğraka daldırmıştı. Yine bu büyük zaferin büyük yapıcısı olan aziz Millî Şefimiz Büyük İnönü'ne içten bağlantı şükrân ve tâzim duygularımızın sunulması teklifile devam eden ve Tepeden derin bir uğultu halinde ufuklara akseden umumî tasvip ve alâka sesleriyle, alkışlarla karşılanan heyecanlı nutkunda; Başkan, bu kutsal Tepede Halkevince yapılması tasarlanan âbide hakkındaki düşünceleri ve bu millî heyecanı bütün hızıyla tarihin uzaklıklarına kadar götürmek işinin Halkevlerinin kültürel bir vazifesi olduğunu belirtti. Ve bu kutsal Tepeden yaratılan eşsiz zaferin değil yalnız millî tarihimize dünya tarihine yeni istikamet veren azametşümül ehmmiyetine işaretle bu zaferi ve kurtuluşu bize bağışlayan kahraman orduya ve büyüklerimize şükrân ve minnet duygularımızı dile getirerek sözlerine nihayet verdi. Genç bir subay harekâtı bütün vuzuhu ile anlattıktan sonra Liseden Şuhutlu bir talebe de gençliğe hâs bir samimiyetle kısa fakat heyecanlı bir söz söyledi. Köylülerden harbe ait hatıralar dinlendi. Ve merasim 12,30 da hitam buldu.

Yavaş yavaş iniyorduk kafalarımızda büyük Gazinin heybetli ve muhteşem nurdan heykeli ebedî bir âbide halinde kayalar üzeriade göğe doğru yükselirken Vali ve Halkevi başkanımız âbidenin gelecek sene tepeye dikilmesi tasavvurundan bahsediyorlardı.

ŞEHİR NOTLARI:

Zafer Ayı Törenleri ve Evimiz.

Mukaddes yurdumuzu müstevlilerden tamamen kurtardığımız kutlu Ağustos ayının son haftasında büyük bayram günleri yaşadık.

26 Ağustos Kocatepe Ziyareti

Yurt ve ulusumuzun ebedî kurtuluş güneşinin doğduğu, kutsal (Kocatepe) ye Halkevimizin 6 yıldanberi her sene yaptığı tarihi ziyaret gezisine bu sene de yine 26 Ağustos sabahı çıktı.

Sarp ve yalçın yollardan her sene atlarla yapılan bu gezi bu sene Halkevimizin teşebbüs ve müracaatını hüsnütelâkki eden sayın İlbayımızın direktif ve işaretlerle Şühut nahiye müdürünün takdire şayan mesaisile sarp ve yalçın tepeler arasında yeniden açılan düzgün ve temiz bir yoldan kamyonlarla yapıldı. Yolda Şühuttan gelen ve komşu köylerden katılanlarla kalabalanan kafile saat 11 e doğru tepenin eteğinde kamyonlardan indi. Mukaddes bir ideale doğru koşan bir kafile halinde tepeye tırmanan ziyaretçiler tam saat 11 de Ebedî Şefin, büyük tearruzu idare ettikleri kutsal mevzi etrafında toplanmıştı. Hazırlanan sancak direğine hep bir ağızdan okunan istiklâl marşıyla bayrağımız çekildi. ve selâmlandı. Kutsal tepenin azamet ve hâkimiyeti ve tarihi haşmeti içinde her tarafı saran zafer ve kurtuluş heyecanı arasında: Halkevimizin başarılı ve enerjik Başkanı Galip Demirer tarihe sığmayan ve dünyaya yeni bir istikamet veren Büyük Zaferimizin doğduğu bu kutsal tepeye 6 yıldanberi her sene bugün de bu büyük heyecanı, gelecek nesillere kadar hızını kaybetmeden ulaştırmak gayesile yaptığımız bu ziyaretin lüzum, ehemmiyet ve değerini anlatarak başladığı heyecanlı ve özlü konuşmasile töreni açtı. Türkün ve kurtuluşun ebedî Güneşi Ebedî Şefimizin kutsal hatırasına üç dakikalık bir ihtiram vakfesi teklifi derin bir huşu ve vecdî istigrak içinde yapıldı.

Bu büyük zaferin büyük yapıcısı aziz Millî Şefimize ebedî saygı, bağlantı ve şükranlarımızı belirten sözleri tepelerden ufuklara taşan bir heyecan dalgası yarattı. Alkışlar dakikalarca çınladı.

Dünya tarihine yeni bir nizam veren bu cihanşümül, bu muazam eserin doğduğu ve başladığı bu kutsal tepeden, Millî Şefe saygı, şükran ve bağlılıklarımızı bildiren telgraflar çekildi. Program gereğince:

Başkandan sonra, bir sübay arkadaş büyük taaruzun nasıl başladığını nasıl inkişaf ettiğini arazi üzerinde izah eden ve bu büyük zaferin heyecan ve mânâsını kafalarımızda peklendiren bir hitabede bulundu. Şühutlu bir talebe de söylevini bitirdikten sonra bu muharebeye iştirak eden köylülerin hatıraları dinlenmiştir. Tören sonunda Karacaören köyüne inilmiş; her sene olduğu gibi Halkevince hazırlatılan yemek köylü - şehirli bütün arkadaşların heyecanlı neşeleri arasında yenilmiş kafiledeki doktor avukat - memur - sübay her sınıf yurttaşın köylüler günü ve memleket işleri, büyük zafer ve kurtuluş hatıraları etrafındaki candan heyecanlarından sonra şehre dönmüştür.

Gecesi de gösterit kolumuzun hazırladığı zengin müsamere verilmiş. Yüzlerce yurddaşın bulunduğu bu toplantıda evimizden Muzaffer Görktan Büyük Tearruz mevzulu bir konuşma yapmış; zafer şiirleri okunmuştur. (İstiklâl) piyesi ve (Şer'îye mahkemesinde) komedisi temsil edilmiştir. Bu büyük gün kendisine lâyık heyecanlar içinde yaşanılmıştır.

27 Ağustos

Şehrimizin kurtuluşu:

Büyük tearruzun ilk açılan mutlu kapısı kahraman Afyon'un kurtuluşunun 17 inci yıldönümü büyük tezahüratla kutlanmıştır. Şehir baştan başa bayraklarla, elektrik ampulleri ve taklarla süslenmiştir. O gün aynen yaşanmıştır. Temsilî harekât çok canlı olmuştur. Askerlerimiz alkışlar arasında şehre girmişler; Şehir namına hürmetle karşılanmışlar; Süngülerine çiçekler takılmış, buketler takdim edilmiştir. Halkevimizin tertip ettiği canlı kurtuluş tablosu çok manalı ve heyecan uyandıran bir sürpriz olmuştur. Şehir namına orduya saygı ve şükran sunan bir söylevden sonra bir geçit resmi yapılmıştır. Gecesi fener alayı ve muhtelif semtlerde eğlenceler tertip edilmiş, millî oyunlar, oynanmış maytaplar atılmıştır. Şehir bir bayram sevinci içinde çalkanıyordu.

29 Ağustos

Gençlik Halkevimizde:

Dumlupınar'daki törene iştirak etmek üzere şehrimize gelen

Vekâletler ve vilâyetler hey'etleriyle Ankara ve İstanbul yüksek tahsil gençliği ve izciler şerefine bir müsamere verilmiştir. Altı yüze yakın güzide müsafirin bulunduğu bu müsamerede İstiklâl marşını müteakip şairimiz Osman Attilâ, gençliğin andını teyid eden (Büyük Zaferi Yaratın Mehmetciği) adlı şiirini okumuş. Gençlik, mütehassis olarak heyecan tezahürleri göstermiştir. Sonra gösterit kolumuzun hazırladığı (İstiklâl) piyesile (Şer'îye Mahkemesinde) komedisi muvaffakiyetle tekrar temsil edilmiştir.

30 Ağustos'ta

Dumlupınar'da :

Avrupa emperyalizmini izmihlâle uğrattığımız ve Türk'ün ne eşsiz bir millet olduğunu bir daha teslim ettirdiğimiz (Dumlupınar) da busene merasim geçen yıllara nazaran daha canlı ve heyecanlı olmuştur. Vekâletler ve vilâyetlerden gelen hey'etler, Ankara ve İstanbul yüksek tahsil gençlerinin grupları ve Afyon'dan giden sporcular ve izcilerle birlikte komşu kasaba ve köylerden gelen bilerce köylü ve şehirli yurttaş iştirak etmiştir.

Sabah saat 6,30 ve 7,15 te şehrimizden kalkan iki trenle merasim mahalline gelindi. Tam saat 11 de istiklâl marşıyla törene başlandı. Elliden fazla çelenk âbidenin bütün etrafını kaplamıştı. Sırasile en genç bir sübay, İstanbul ve Ankara yüksek tahsil gençliği namına birer genç, Afyondan kalk namına bir genç söz söylediler. Büyük taarruz ve Zaferimizin safahatını özlü ve canlı bir konuşma ile izah eden Parti mümessili Tekirdağı sayılavı bay Rahmi Apak'tan sonra Kolordu kumandan vekili harekâtı arazi üzerinde tarif ve izah eden çok geniş heyecan ve gösterilere sebep olan nutuklarını müteakip geçit mahalline gidilmiştir. Evvelâ askerî kıt'alar sonra izciler, sporcular ve yüksek tahsil gençleri, köylerden gelmiş atlı halk kabileleri büyük bir geçit resmi yapmışlardır. Merasimden sonra trenlerle Afyona dönmüştür.

Gecesi :

Halkevimizde 30 Ağustos zaferinin büyük değer ve azemetini tebarüz ettiren bir konferans verilmiş, müsameremiz tekrar edilmiştir. (600) kadar köylü ve halk salonumuzda toplanmış ve bu büyük günde eşsiz heyecan neşeleri ile yaşanılmıştır.

HALKEVLERİNİN ÇIKARDIKLARI DERGİLERİ AŞAĞIYA YAZIYORUZ.

Halkevlerinin Adı	Derginin Adı	Halkevlerinin Adı	Derginin Adı
Halkevleri (Ankara)	Ülkü	İzmir	Fikirler
Adana	Görüşler	Konya	Konya
Afyon	Taşpınar	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Merzifon	Taşan
Bafra	Altun Yaprak	Mersin	İçel
Balıkesir	Kaynak	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Burdur	Ülker	Niksar	Ülker
Denizli	İnaç	Trabzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	Niğde	Akpınar
Gireson	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Kayseri	Erciyeş

ABONE;

Seneliği (120) kuruş. Abone için Halkevine baş vurulmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Yahya Akın.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

C.H.P.
AFYON HALKEVİ
AŞKONLIGI

Tayyareye Yardım Edelim !

Çünkü; rahat ve mesut bir vatan, seması
tehlikesiz olan yerdir.